

Protokół Nr 5 /15

wyjazdowego połączonego posiedzenia Komisji Edukacji, Kultury i Sportu oraz Komisji Strategii Rozwoju, Promocji i Współpracy z Zagranicą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego, które odbyło się **16 kwietnia 2015r.** na terenie Muzeum Archeologicznego i Rezerwatu Krzemionki koło Ostrowca Świętokrzyskiego (w godz. 12.00-14-30).

Obrady prowadził **Przewodniczący Komisji Edukacji, Kultury Sportu i Turystyki - dr Grzegorz Świercz.**

W posiedzeniu uczestniczyli członkowie ww. Komisji Sejmiku, dyrektor Muzeum, przedstawiciele: Zarządu Województwa Świętokrzyskiego oraz Rady i Zarządu Powiatu Ostrowieckiego, mediów oraz dyrektorzy i pracownicy departamentów Urzędu Marszałkowskiego i Starostwa Powiatowego. Listy obecności uczestników spotkania stanowią załączniki nr 1-5.

Celem posiedzenia było zapoznanie radnych z dziedzictwem neolitycznych kopalni krzemienia pasiastego oraz inicjatywą Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim, która zmierza do wpisania obiektu „Krzemionki – pradziejowe kopalnie krzemienia” na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, jak również rozważenie możliwości wsparcia tego przedsięwzięcia przez samorząd województwa.

Spotkanie rozpoczęło się od zwiedzania terenu pola eksploatacyjnego oraz podziemnej trasy turystycznej prezentującej oryginalne wyrobiska neolitycznych kopalń. Zwiedzający byli pod ogromnym wrażeniem tego wyjątkowego obiektu a zwłaszcza znakomicie zachowanej architektury podziemi umożliwiającej prześledzenie technik wydobywania krzemieni.

Następnie odbyła się szeroka debata z udziałem radnych i zaproszonych gości na temat możliwości wsparcia Muzeum i Powiatu Ostrowieckiego w zainicjowanym przedsięwzięciu.

Przewodniczący Komisji Edukacji, Kultury i Sportu - Grzegorz Świercz na wstępie podkreślił, że wszyscy mają świadomość jakie znaczenie ma zwizytowany obiekt i jak wspaniale wpisuje się w strategię rozwoju województwa. Turystyka, promocja jest jednym z zawartych w niej kierunków, stąd obecność obydwu Komisji na dzisiejszym posiedzeniu. Poprosił dyrektora Muzeum o przybliżenie działań zmierzających do wpisania kopalni na listę UNESCO.

Dyrektor Muzeum Archeologicznego i Rezerwatu Krzemionki Włodzimierz Szczaluba poinformował, że główną wartością chronioną w Rezerwacie Przyrody „Krzemionki Opatowskie” stanowią neolityczne kopalnie krzemienia pasiastego, które wpisane są do rejestru zabytków - i jako jedyne w województwie - na listę Pomników Historii. Wyjaśnił, że 23 października 2014 r. inicjatywa umieszczenia Krzemionek na Liście Informacyjnej zgłaszanej do Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO uzyskała aprobatę Komitetu ds. Światowego Dziedzictwa Kulturowego w Polsce. Uchwała Komitetu motywuje Muzeum do rozpoczęcia przygotowywania wniosku nominacyjnego. Przewiduje się, że do końca maja wstępny wniosek zostanie złożony i w okresie najbliższych miesięcy obiekt powinien się znaleźć na tej liście. Następnym etapem jest przygotowanie wniosku końcowego (przewidywany czas 2-3 lata), który musi wpłynąć na rok przed wprowadzaniem na listę UNESCO. Poinformował o działaniach podejmowanych przez Starostwo Powiatowe, które włożyło wiele wysiłku w przygotowania, m.in. zrehabilitowano istniejącą obok hałdę odpadów hutniczych, oddano obiekt konferencyjno-naukowy, który zapewnia zaplecze dla pracowników, miejsce na magazyny, wystawy, spotkania. Umożliwiło to podniesienie poziomu obsługi gości i zwiększyło szanse udostępnienia obiektu. Starostwo ponosi również wydatki związane z utrzymaniem obiektu - regularna dotacja stanowi od 930 tys. do 1 mln zł w tym roku, jednakże ta kwota jest za mała, wystarcza jedynie na funkcjonowanie obiektu.

Ponadto Muzeum - nawiązało współpracę ze środowiskiem regionalnym - wojewodą świętokrzyskim, starostą, marszałkiem, samorządami Ćmielowa i Bodzechowa oraz Gospodarstwem Leśnym „Lasy Państwowe”. W 2013 r. odbyła się konferencja Archeologiczna. W maju pojawi się kolejne

wydawnictwo na temat Krzemionek. Do współpracy pozyskano światowej sławy archeologa, wybitnego znawcę neolitycznych kopalni, autora wielu prac o Krzemionkach, pracownika naukowego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, prof. Jacka Lecha, który będzie odpowiedzialny za stronę naukową działań i przyjęcie zgłoszenia. Zwrócił uwagę na konieczność zachowania w toku podejmowanych prac autentyzmu i integralności obiektu. Wiele do zrobienia pozostanie w zakresie ochrony - poprawy ogrodzenia, monitorowania pola górniczego, udostępnienia trasy podziemnej dla niepełnosprawnych. Starostwo przygotowuje się do skorzystania ze środków RPO w celu uwzględnienia działań w tym obszarze.

Dodał, że krajobraz pokopalniany, widok szybów pola górniczego przyjmuje kształt niepełnej paraboli i znacząco wyróżnia Krzemionki spośród innych tego typu obiektów. Kolejnym zadaniem będzie odświeżenie części przylegającej do trasy turystycznej tak, aby było widać szyby, hałdy. Wyraził nadzieję na możliwość wykorzystania środków z WFOŚ na ten cel. Wskazał, że z uwagi na dużą liczbę zadań do wykonania, pomoc samorządu województwa jest niezbędna - muzeum i powiat nie udźwignie ciężaru ich realizacji. Potrzebne jest wsparcie Urzędu Marszałkowskiego, a w szczególności środki na wykonanie ekspertyz, tłumaczeń dokumentów oraz na wkład własny do planowanych do realizacji projektów a także wszelkie działania promocyjne.

Podał uzupełniające informacje, że w Polsce jest 14 obiektów, które są wpisane na listę Światowego Dziedzictwa. Lista informacyjna obejmuje miejsca, które kraje zamierzają zaproponować do wpisu na listę UNESCO w ciągu najbliższych 10 lat. Obecnie na polskiej liście informacyjnej figurują m.in. kopalnia rud ołowiu i srebra w Tarnowskich Górach, pienińska dolina Dunajca, Gdańsk - jako miasto "wolności i solidarności" oraz Kanał Augustowski. Obiekty są wprowadzone co 3 -4 lata i nie zachodzi w tych sprawach żadna kolizja i konkurencja z uwagi na różny charakter obiektów oraz składanie wniosków w różnym czasie. Jest to kwestia prowadzonej przez Państwo polityki w tym zakresie.

Odnosząc się w dalszej części posiedzenia do wypowiedzi radnej Beaty Napierały poinformował o podejmowanych w okresie ostatnich 3 lat działaniach, efektem których było zainteresowanie „Krzemionkami” i przekonanie do współpracy środowiska naukowego, konserwatorskiego, Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który pomagał przy sporządzeniu wniosku. Prof. Jacek Lech (organizator konferencji i pierwszy pomysłodawca wpisania obiektu na listę UNESCO) po 3 latach - od 1 marca jest pracownikiem Muzeum. Utrzymywane są kontakty i badania międzynarodowe pragórnictwa. W ciągu 3 lat p. dyrektor uczestniczył jako przedstawiciel województwa w spotkaniach miejsc pomników historii organizowanych przez Międzynarodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Podejmował działania promujące i przywracające właściwe miejsce Krzemionkom i przekonywał, że warto się zająć tym unikatowym miejscem. W maju zostanie wydana monografia Krzemionek (poprzednią wydano w 1939 roku). Podejmuje również starania, aby informacja o Krzemionkach znalazła się w podręcznikach.

Następnie odbyła się szeroka debata, w której głos zabrali:

Przewodniczący Komisji Edukacji, Kultury i Sportu - Grzegorz Świercz przypomniał o rozważanej koncepcji (w minionej kadencji, w czasie której pełnił funkcje wicemarszałka Województwa) włączenia Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim do Muzeum Narodowego w Kielcach. Prowadzone były również rozmowy przedstawicieli samorządu województwa i powiatu nt. potrzeby udzielenia wsparcia tej instytucji kwotą 200- 300 tys. zł rocznie, które jednak ze względów finansowych nie przyniosły rezultatu. Wskazał na obopólne korzyści, jakie wynikałyby z ustanowienia województwa organem współprowadzącym dla tej instytucji kultury, a w szczególności zwiększenia możliwości finansowych oraz podniesienia jej rangi. Zaznaczył, że każda pomoc dla jednostki samorządu terytorialnego wymaga uchwały Sejmiku. Przy zaangażowaniu województwa – inaczej wygląda kwestia wpisywania zadań w bieżące wydatki i stosowania rozwiązań prawnych. Ze względów praktycznych, taka droga wydaje się słuszniejsza. Zaznaczył, że nie było rozmów z nowym zarządem województwa na ten temat. Podkreślił, że kwestia starań o umieszczenie na liście UNESCO a pomoc instytucjonalna to zupełnie odrębne sprawy. Zwrócił uwagę na fakt, że

pomoc finansowa dla jednej jednostki samorządu terytorialnego - budzi zainteresowanie innych samorządów. Poinformował o licznych prowadzonych i współprowadzonych przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego instytucjach kultury oraz zaawansowanych obecnie pracach zmierzających do przejęcia przez województwo do prowadzenia Muzeum Regionalnego w Wiślicy. Podkreślił, że dziedzina kultury jest zawsze mniej dochodowa, nigdy nie finansuje się samodzielnie, dlatego wydatki na ten cel zawsze stanowią znaczącą pozycję w budżecie województwa. Wskazał na pozytywne nastawienie administracji rządowej do podjętej inicjatywy. Oceniał, że neolityczne kopalnie krzemienia pasiastego są jedynym miejscem w województwie świętokrzyskim, które może zostać podniesione do rangi Światowego Dziedzictwa UNESCO.

W dalszej części posiedzenia omówił działania promocyjne prowadzone przez samorząd województwa, w których Krzemionki mają swoje miejsce. Jako jeden z przykładów podał Świętokrzyski Szlak Archeo-Geologiczny stworzony przez Departament Urzędu Marszałkowskiego - z witaczami, dużą ilością materiałów promocyjnych, który przebiega przez Krzemionki Opatowskie. Wydawnictwa UM również pokazują to miejsce. Coroczna impreza promująca region świętokrzyski „Sabat Czarownic” również wiąże się z minutowymi wejściami, w których były pokazane Krzemionki Opatowskie.

Wiceprzewodniczący Sejmiku Tadeusz Kowalczyk stwierdził, że obiekt zrobił wielkie wrażenie i bardzo mu się podobał. W nawiązaniu do wypowiedzi dyrektora Muzeum wskazał, że jeden warunek spełniony - Krzemionki mają wartość historyczną. Na liście informacyjnej obecnie znajdują się cztery obiekty. Zwrócił się z prośbą o wyartykułowanie, w jaki sposób samorząd województwa mógłby pomóc w realizacji przedsięwzięcia.

Radny Andrzej Kryj uznał, że sprawa jest bezdyskusyjna, samorząd województwa powinien się włączyć w znaczącą pomoc dla Krzemionek, bo placówek muzealnych na terenie województwa jest sporo, natomiast obiektów o tak wysokiej randze praktycznie nie ma. Muzeum i Powiat nie są w stanie sobie z tym zadaniem poradzić. Można podcinać Krzemionki w promocję z poziomu wojewódzkiego ale i odwrotnie samorząd wojewódzki może promować się także poprzez Krzemionki. Trudno powiedzieć, o jakich kwotach należy mówić, ale nie mogą to być środki symboliczne. Negatywnie odniósł się do kwestii włączenia Krzemionek do Oddziału Muzeum Narodowego w Kielcach wskazując na skomplikowany i długotrwały proces realizacji takiego zamysłu. Zwrócił uwagę na sprzyjający klimat w środowisku naukowym dla inicjatywy wpisania Krzemionek na Listę UNESCO. Zaproponował zakończenie obrad połączonych komisji przyjęciem stanowiska, uznającego konieczność udzielenia wsparcia Muzeum w Krzemionkach w określonym terminie, na opracowaną przez dyrektora listę tegorocznych zadań, które Muzeum będzie mogło zrealizować, a samorząd województwa wesprzeć finansowo. Zawniósł o znaczącą pomoc finansową (która do tej pory była niewielka). Wyraził przekonanie, że w ogromnym budżecie województwa, w którym jest dużo środków i dużo wydatków, znalezienie 300 tys. zł nie powinno być rzeczą karkołomną.

Wicestarosta powiatu ostrowieckiego Eligiusz Mich w imieniu Zarządu i Radnych Powiatu podziękował członkom komisji za okazane zainteresowanie, czas znaleziony na zapoznanie się na miejscu z obiektem, co otwiera inną perspektywę oceny sytuacji. Zaznaczył, że Muzeum jest najważniejszym zabytkiem na terenie naszego województwa, ale niewiele osób o tym wie. Niezbędna jest promocja tego obiektu w skali kraju i o to należy szczególnie zadbać. Zwiększenie ruchu turystycznego na obecnym etapie odciążałoby samorządy od finansowania tego obiektu. Im więcej turystów, im większe działania promocyjne, tym więcej pieniędzy będzie można pozyskać na zamierzony cel. Potrzeba wsparcia organizacyjnego (który przełoży się na promocyjny marketing) i finansowego, które pozwoli spełnić niezbędne zamierzenia inwestycyjne. Potwierdził informację nt. prowadzonych wielokrotnie w minionej kadencji rozmów z przedstawicielami zarządu województwa na temat współprowadzenia, czy przejęcia Muzeum. Zarząd Powiatu wystosował kilka pism z prośbą o wsparcie finansowe, czy też wspomaganie dotacją w ramach samorządów. Zdaniem pana starosty ta ostatnia formuła jest najprostszym rozwiązaniem. Zaproponował, aby na tej linii się zatrzymać, chyba że udałoby się wypracować inne korzystniejsze (uznane przez wszystkich) rozwiązanie. Oceniał, że

formuła wsparcia finansowego dotacją (ale nie jednorazową) z perspektywą przynajmniej kadencji pozwoliłaby na zaplanowanie pewnych działań inwestycyjnych. Powiatu nie stać na to, żeby zapewnić funkcjonowanie Muzeum w takiej formule, aby doprowadzić do wpisania na listę UNESCO i spełnić wymagane kryteria. Potrzebne są inwestycje, które pan dyrektor wymienił. Wyraził nadzieję, że to co nie udało się w poprzedniej kadencji, w obecnej znajdzie satysfakcjonujący finał.

Odnosząc się do wypowiedzi **radnej Beaty Napierały** (w dalszej części posiedzenia) wyjaśnił, że promocja odbywała się poprzez założoną stronę internetową, udział w targach, wydawnictwach. Opracowywana jest również monografia, która zostanie sfinansowana środkami powiatu. Podkreślił, że potrzebna jest promocja ze strony województwa, które ma pieniądze na prowadzenie ECB w Pacanowie, „Sabat Czarownic”, a najwartościowszy zabytek tego województwa nie znajduje w strategii promocyjnej świętokrzyskiego swojego odzwierciedlenia.

Radny Mieczysław Sas zwrócił uwagę, że trzeba przygotować listę zadań, które powinny być wykonane. Następnie należy zastanowić się nad możliwością ich realizacji przez poszczególne samorządy, które będą mogły się włączyć w ten proces. Należy określić, które z zadań są najpilniejsze, aby przygotować wniosek. W nadchodzącym nowym okresie programowania środki na pewno się znajdują, trzeba tylko składać wnioski.

Radny Bartłomiej Dorywalski zwrócił uwagę, że obiekt spełnia dwa wymagane przez Konwencję Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Narodowego elementy: z jednej strony autentyczność, z drugiej integralność. Trudno porównywać kopalnię neolityczną do jakiegoś innego muzeum na terenie województwa z tego względu, że tylko ten zasługuje na to, aby o nim mówić, oraz tylko ten zasługuje na to, aby znaleźć się na liście UNESCO.

W odniesieniu do wypowiedzi dyrektora na temat koniecznych do podjęcia w tej sprawie działań stwierdził, że na dzień dzisiejszy nie wymagają one aż tak ogromnych nakładów finansowych, bo jest to kwestia tłumaczeń, opinii, które będą stanowić podstawę do złożenia stosownej dokumentacji. Dlatego należałoby pochylić się nad tym problemem i uzgodnić z panią Skarbnik, aby takie wsparcie jak najbardziej znalazło uznanie w budżecie województwa świętokrzyskiego.

Zaproponował również, aby podjętym wyzwaniem zainteresować Eurodeputowanego z Kielc Bogdana Wentę, który jest członkiem Komisji Kultury i Edukacji w PE.

Radna Beata Napierała podzieliła pogląd swojego przedmówcy w kwestii zainteresowania sprawą przedstawicieli województwa w PE. Poprosiła o wyjaśnienia na temat dotychczas podejmowanych działań promocyjnych, ich skuteczności oraz planowanych do realizacji. Podkreśliła, że taki obiekt wymaga dużej promocji i nie jest sam dla siebie, ale dla ludzi. Działania promocyjne powinny przełożyć się na zwiększenie ruchu turystycznego i wymierne korzyści finansowe. Zwróciła uwagę, że warto szukać różnych źródeł wsparcia, nie tylko w Sejmiku, samorządzie, PE, ale i u prywatnych inwestorów.

Z-ca dyrektora Departamentu Promocji, Edukacji, Kultury i Sportu - Małgorzata Kowalińska podkreśliła, że nie ma ani jednego wydawnictwa turystycznego, czy promocyjnego wydawanego przez Urząd Marszałkowski, w którym nie byłoby informacji o Krzemionkach. Nie ma ani jednej wizyty zagranicznej bez prezentacji, w której nie byłoby mowy o Krzemionkach. Muzeum Narodowe w Kielcach zorganizowało wystawę przy współpracy z Muzeum Archeologicznym na temat Krzemionek, którą oglądały osoby nie tylko z naszego regionu – jest to niezmiernie ważny element. Województwo również promuje Krzemionki poprzez prezentacje samego krzemienia jako wyrobu jubilerskiego. Takie przedsięwzięcia są zawsze połączone z historią, informacją na temat pochodzenia krzemienia. Wyraziła akceptację dla wypowiedzi pana starosty (który mówił o możliwości dotacji) i pana radnego Sasa (który proponował sporządzenie wykazu zadań do wykonania). Jednocześnie zwróciła uwagę, że o przyznaniu dotacji może zdecydować tylko Sejmik. Pomoc finansowa musi być rozliczona na konkretne zadanie. Nie ma możliwości zaplanowania wsparcia finansowego na długi okres czasu, lecz jedynie w ramach roku budżetowego (ewentualnie na ten czas, który pozostał). W związku z tym trzeba szybko przemyśleć, które zadania są najpilniejsze. Oznajmiła, że nie ma informacji, jak udaje się muzeum i powiatowi pozyskiwać środki z Ministerstwa Kultury i czy

stanowi to problem. Dodała, że Samorząd Województwa ma przydzielane rocznie środki na zabytki, ale są one niewielkie z różnych względów, wynikających z konstrukcji budżetu. Podkreśliła, że wojewódzkie instytucje kultury bardzo skutecznie korzystają ze środków Ministerstwa Kultury na sprawy związane z opracowaniem dokumentacji. Obecnie Departament jest w kontakcie z Ministerstwem, w związku z przygotowywanym przejęciem przez samorząd województwa Muzeum regionalnego w Wiślicy i może przekazywać informacje o staraniach podejmowanych przez dyrektora Muzeum i władze Powiatu Ostrowieckiego.

Radny Bogdan Latosiński nie zgodził się z poglądem p. przewodniczącego Grzegorza Świercza, że w przypadku wsparcia jednego samorządu, obudzą się następne (podał przykład ECB w Pacanowie). Odnosząc się do „Sabatu Czarownic” stwierdził, że zawsze kwestionuje imprezy organizowane w obiektach zamkniętych dla określonej grupy ludzi. Podkreślił, że skoro jest szansa wpisania Krzemionek na Listę UNESCO, obrady komisji powinny zakończyć się wskazaniem określonego kierunku działań dla marszałka i zarządu Województwa. Zaznaczył, że są obiekty, które mają szansę podnieść wizerunek całego regionu i zwrócił się o pełne zaangażowanie województwa dla tej sprawy.

Przewodniczący Grzegorz Świercz w podsumowaniu dyskusji wskazał, że ECB w Pacanowie ma łatwiejszą sytuację, ponieważ jest placówką województwa. Podkreślił, że trzeba pamiętać o jednym, iż komisje nie mają uprawnień do zaciągania zobowiązań finansowych, bo takie ma tylko Sejmik. W związku z tym, nie jest możliwe przyjęcie stanowiska zawierającego konkretną kwotę wsparcia. Zaproponował, aby członkowie obydwu Komisji upoważniły przewodniczących komisji do sprecyzowania dokumentu intencyjnego, który zostanie przedstawiony do akceptacji na najbliższych posiedzeniach Komisji, a następnie sesji Sejmiku.

W stanowisku odzwierciedlającym przebieg dyskusji zostanie udzielone poparcie dla inicjatywy wpisania Krzemionek na listę UNESCO oraz zostanie sprecyzowany wniosek, skierowany do Zarządu Województwa, o wsparcie Muzeum Historyczno –Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim i Powiatu Ostrowieckiego - promocyjne, organizacyjne oraz finansowo na sprecyzowany katalog potrzeb.

Członkowie Komisji Edukacji, Kultury i Sportu oraz Komisji Strategii Rozwoju, Promocji i Współpracy z Zagranicą jednogłośnie przyjęli przedstawioną propozycję (opracowane Stanowisko Komisji Edukacji, Kultury i Sportu oraz Komisji Strategii Rozwoju, Promocji i Współpracy z Zagranicą stanowi załącznik do protokołu).

Na tym posiedzenie zakończono.

Przewodniczący Komisji

Dr Grzegorz Świercz

Protokół sporządziła:

Barbara Chrzęszczyk